

บทความวิชาการทางพระพุทธศาสนา สาขาวิชาพุทธศาสตร์ ๒๕๖๐ มจร วิทยาเขตล้านนา
พระครูวุฒิชัยธรรมวิวัฒน์, Ph.D., พระมหาปุณณัสมบัติ ปภากร, B.A., M.A.,
พระมหาเจริญ กตปญโญ B.A., M.A., พระสัญญาชัย ญาณวีโร B.A., M.A., ดร.มนตรี วิชัย วงษ์, Ph.D.,

พระพุทธศาสนากับสังคมไทยในปัจจุบัน

พระพุทธศาสนาเกิดมาในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงตั้งแต่สมัยพุทธกาลมาแล้ว เพื่อช่วยสังคมที่เปลี่ยนแปลงให้เป็นเปลี่ยนไปในแนวทางที่ดีขึ้น จะบอกได้ว่าศาสนาพุทธคือส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง น้ำคือน้ำ แต่เปลี่ยนภาชนะสำหรับบรรจุเท่านั้น ธรรมชาติของสังคมอย่างหนึ่งคือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในระยะหนึ่งแล้วจะปรับตัวเปลี่ยนเป็นไปอีกรูปแบบหนึ่ง เมื่อปรับตัวได้ที่แล้ว สถาบันในสังคมนั้นๆ มักช่วยกันเพื่อดำรงรูปแบบเดิมนั้นไว้ เป็นการรักษาของเก่า เช่นเดียวกับสถาบันศาสนา เมื่อสังคมเปลี่ยนศาสนาก็รักษารูปแบบเดิมไว้ เพื่อเป็นสถาบันที่ช่วยรักษาสภาพสังคมที่เป็นอยู่ให้คงที่ ต่อมาสังคมเปลี่ยนแปลงไปอีก ศาสนาก็อาจจะอยู่ในสภาพขัดขึ้น สถาบันต่างๆ ที่อยู่ในสภาพที่ปรับตัวเข้ารูปแบบแล้ว จะพยายามขัดขวางความเปลี่ยนแปลง รักษาของเดิมไว้กับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

สถาบันต่างๆ ในสังคมก็พยายามทำให้สังคมที่เปลี่ยนแปลงเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่สถาบันศาสนาก็เป็นห่วงตนเองว่าทำอย่างไรจะรักษารูปแบบเดิมไว้ให้ได้ แต่ก็พระสงฆ์บางกลุ่มพยายามปรับปรุงบทบาทของศาสนาให้เข้าถึงประชาชน เชิญชวนประชาชนโดยเฉพาะปัญญาชนให้หันเข้าหาศาสนา วัด และการปฏิบัติเพื่อมีพฤติกรรมไปในทางของศาสนา ยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา (พุทธ) อย่างน้อยก็ทำให้กลุ่มวัยรุ่น รุ่นใหม่ที่มีความรู้ มีการศึกษาดีเข้ามาใฝ่ทางธรรม แทนที่จะไปหลงระเริงไปกับความเจริญทางวัตถุและแหล่งอบายมุขเรี่ยรายต่างๆ แต่เมื่อมีการเลื่อมใสศรัทธามากขึ้น ก็อาจจะกลายเป็นที่ระแวงสงสัยของคณะหรือผู้ใหญ่เริ่มแสดงความไม่พอใจ อาจจะกล่าวได้ว่า ลักษณะที่สถาบันศาสนาพยายามรักษารูปแบบเดิมไว้ในขณะที่สังคมเปลี่ยนแปลง แทนที่จะช่วยกันพยุงประคับประคองให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี กลับห่วงใยในเสถียรภาพของตนเอง และไม่พอใจกับรูปแบบที่เปลี่ยนไปจากเดิม

ทางที่ดีศาสนาควรที่จะเป็นผู้ช่วยนำทางในการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทางที่ดีและถูกต้องตามครรลองครองธรรมเพื่อให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข โดยไม่ตกเป็นทาสของกิเลสมากเกินไป ศักยภาพพระพุทธศาสนาสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ เพราะในอดีตสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชพระองค์ปกครองโดยใช้ธรรมเป็นเครื่องนำทางในการปกครองบ้านเมืองจนทำให้เกิดความสงบสุข แต่ก็มีบางกลุ่มเมื่อมีการเลื่อมใสศรัทธามากขึ้น ก็จะกลายเป็นที่หวาดระแวงสงสัย อาจจะเป็นอย่างได้ว่า ลักษณะที่สถาบันศาสนาพยายามรักษารูปแบบเดิมไว้ในขณะที่สังคมได้เปลี่ยนแปลงไป แทนที่จะช่วยกันพยุงประคับประคองให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี กับห่วงใยเสถียรภาพของตนเอง แต่การที่ศาสนาสามารถปรับเปลี่ยนเพื่อให้สังคมอยู่รอดอย่างสงบสุข พระพุทธศาสนาสามารถทำได้ เพราะพุทธศาสนาเป็นผู้นำทางสังคมที่มีคนยอมรับนับถือมาโดยตลอด หากกลุ่มสงฆ์ร่วมมือกันจริงๆ อย่างต่อเนื่องย่อมสามารถควบคุมสังคม ตลอดจนระบบการเมืองและนโยบายการปกครองของประเทศได้ สังคมก็อาจจะสงบมากกว่าที่เป็นอยู่

แต่ที่เป็นอยู่นี้คณะสงฆ์แตกแยกเป็นกลุ่ม เป็นสำนัก บ้างประกาศตัวเป็นอิสระ บ้างไม่ยอมรับสงฆ์กลุ่มอื่น บ้างก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นพระเถื่อน นับเป็นจุดเสื่อมที่น่าเป็นห่วงมาก หากไม่มีการแก้ไขและปรับเปลี่ยน

บทความวิชาการทางพระพุทธศาสนา สาขาวิชาพุทธศาสตร์ ๒๕๖๐ มมร. วิทยาเขตล้านนา
พระครูวุฒิชัยธรรมวิวัฒน์, Ph.D., พระมหาบุญธรรมสมบัติ ปภาโว, B.A., M.A.,
พระมหาเจริญ กตปญโญ B.A., M.A., พระสัญญาชัย ญาณวีโร B.A., M.A., ดร.มนตรี วิชัย วงษ์, Ph.D.,

ฝ่ายสถาบันศาสนาได้แก่พระสงฆ์ที่กำลังแตกแยกไม่ร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในปัจจุบัน ฝ่ายประชาชนผู้
นับถือพุทธทั้งหลายก็ละเลยไม่สนใจ ห่างเหินจากศาสนามากขึ้นทุกที อาจจะมีสาเหตุมาจากประเด็นนี้คือ

1. ครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครอง ยังขาดการอบรมสั่งสอนบ่มนิสัย เด็กและเยาวชนได้ใกล้ชิดศาสนา
ผู้ปกครองโดยส่วนใหญ่ชอบพาเด็กไปเที่ยวสวนสนุกห้างสรรพสินค้า มากกว่าพาเข้าวัดหาพระฟังธรรมหรือ
อย่างน้อยได้ทำกิจกรรมร่วมกับทางศาสนาก็เป็นการปลูกฝังได้ทางหนึ่ง เยาวชนในปัจจุบันแทบจะปฏิเสธ
ศาสนาทำกิจกรรมทางศาสนามีน้อยมาก สวดมนต์ไม่ได้จนจบ ขาดสัมมาคารวะกับพระภิกษุและสถานที่สำคัญ
ทางศาสนา เป็นชาวพุทธแต่เพียงสำมะโนครัว สำเนาทะเบียนบ้าน หรือเวลารอกเอกสารทางราชการเท่านั้น
แต่พฤติกรรมไม่ได้เป็นพุทธเลย

2. ทางโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับ และระดับสูง ครูอาจารย์และเนื้อหาวิชาทางศีลธรรม ก็ดู
เหมือนกับสอนให้จำและทำข้อสอบให้ได้

ปัจจุบันมีกลุ่มสงฆ์หลายคณะพยายามโน้มน้าวจิตใจดึงเยาวชนและประชาชนทั่วไปมาปฏิบัติธรรม ทำ
สมาธิมากขึ้น แต่เป็นระดับของผู้ใหญ่และนักศึกษาซึ่งโตแล้ว แต่ก็มีกระแสเผยแผ่หลักธรรมคำสอนไปสู่ประชาชน
หลายสำนัก เช่น สายท่านพุทธทาส ฯลฯ ตลอดจนสายวัดป่า เป็นต้น สังคมเราจะต้องพยายามสนับสนุนตั้งแต่
เข้าวัด ซึ่งควรจะกระทำอย่างยิ่ง เพราะยังเป็นไม้อ่อน ยังพอดัดได้ ถ้าปล่อยเป็นไม้แก่ไปคงดัดยาก ดังนั้นวัดจึง
เป็นสถานที่ที่กลม่อเกล่าให้เด็กเข้าใจในหลักธรรมทางศาสนาได้

3. อิทธิพล ค่านิยม ลัทธิเอาอย่าง ตามแฟชั่นของตะวันตก จากประเทศที่เจริญทางด้านวัตถุมากกว่า
จิตใจ เช่น การหลงไปกับเทศกาลต่างๆ ของต่างชาติ จนลืมนึกภาวะเศรษฐกิจและสภาพสังคมไทย ประเพณีและ
วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทยไป

เป็นลัทธิเอาอย่างเพื่อสนองและส่งเสริมลัทธิเอาอย่าง เป็นการเพิ่มการมอมเมาเยาวชนเพื่อกระเป่า
ของตนเอง เยาวชนส่วนใหญ่ก็หลงตาม แต่วันสำคัญทางศาสนาพุทธที่บอกตนเองว่าเป็นพุทธ กลับไม่สนใจ
ปล่อยให้เป็นที่หน้าของคนแก่ ศาสนาของตัวเองไม่สนใจ ไปสนใจศาสนาอื่น โดยมีได้ซาบซึ่งอย่างแท้จริง เป็น
เพียงลัทธิเอาอย่างเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

เสถียรพงษ์ วรรณปก, **พระพุทธศาสนากับการเมือง**, อภิปราย ณ หอประชุมกรมประชาสัมพันธ์, 4 มิถุนายน
2527.

วศิน อินทสระ, **ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในประเทศไทยและประเทศไทย**, กรุงเทพมหานคร : บรรณา
การ, 2525.

รศ.นงเยาว์ ชาญณรงค์, **ศาสนากับสังคม**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.